

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVÉPÁRT KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek:

helyben hasznos hordva vagy vidékre postán küldve.

Egész évre	10 frt.
Félévre	5 „
Negyedévre	2 „ 60 kr.
Egy hónapra	1 „

Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban, Kutas Imre nyomdájában, a tanácsos Teleki K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében, vidéken a postahivataloknál.

Hirdetési díj:

öt hasznos posztos 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s több ízben megismételt hirdetéseknek külön díjtétel van. Helyi hirdetések minden sora 20 kr. A hirdetéseknek valamint a nyitási költségeknek egyedül a kiadóhivatalban vétetnek fel. Az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalba, a lap szellemi részét tartozó költségeknek a szerkesztőség irodájába czemesendők.

nagyjuzszo Jóna-ház 1704. szám alatt

Előfizetési felhívás

„Debreczeni Ellenőr“

hetenkint ötször megjelenő politikai lapra.

Az alföldi magyarság legjelentékenyebb városának közlönye lapunk s egy nagyfontosságú vidék érdekeit képviseli. Mint ilyen teljes erejéből igyekszik a helyet foglalni el a magyar hirnapidőszakon terén, elfoglalni a mindegyik csak az igazságot kereső irányra, meggyőződésének komolysága s azon higgadt hang által, mely minden sorát átlengeti.

Az igaz szabadság s a józan haladás zászlaját követi lapunk, kerülvén minden szélsőséget, mely okatlan utakra ragad s türelmetlen siettetésével kockáztatja a magyar nemzet léteét. Nem vakítunk csalóka, szemképrázatos képekkel a tömegeket, hanem a becsületes munka és igyekezet, a megfontolás és éberség, a béke és egyetértés politikáját hirdetjük mind kifelé, mind befelé. Azinté, tiszta magyar politika ez, mely békés úton törekszik a nemzet szellemi és anyagi erejének kifejtésére s az alkotmányos intézmények szilárdítására.

Ez szolgál vezéralvul lapunk politikai irányára nézve. De a mi meggyőződésünk, hogy ama cél, a magyar nemzet szellemi és anyagi fölvirágzása nem csupán a politikai ténstől, hanem még inkább függ a társadalmi téren kifejtett erőfeszítéstől, a tudomány, irodalom, művészet, ipar, földművelés, népnevelés stb. fölkarolásától. Lapunk, a mennyire tere megengedi, kiterjeszti figyelmét mindezekre s hű és meghamisíthatatlan kifejezést akar lenni ép úgy az ország, mint kiválóan Debreczen és vidéke minden fontosabb mozzanatának a közügyek terén.

Azon igyekeztünk, hogy tiszta tájékoztatást adjunk olvasóinknak mindenről az olvasó fölaltalja lapunkban mindazt, a mi akár a belső, akár a külső események közül érdekelheti. Összeköttesünk fel fogva képeknek vagyunk a nevezetesebb dolgokat gyakran már a budapesti lapokkal egyidejűleg hozni. Nélkülözhetetlen akarjuk tenni ily módon legalább olvasóink egy részének a nagy lapok jórészt, melyek a „Debreczeni Ellenőr“-nél kétszerte, sőt még később is drágábbak.

Tudósításaink mindig gyorsak és pontosak, cikkeink mindenre kiterjedők, társarovatunk érdekes és változatos. Nem csak egész éven át elnyúló hosszú regényt, hanem rövid érdekes elbeszéléseket, történelmi s egyéb ismeretterjesztő vagy mulattató cikkeket s mindig egyezkedünk megartani azon irodalmi színvonalat, mely a művelt közönség igényeinek megfelel s melyen alul hatásvadászat kedvéért soha sem szállunk.

Előfizetési árak egy helyben, mint vidékre:

Júli - december fél évre 5 frt.
Júli - szeptember negyed évre 2 frt 50 kr.

Előfizetheti helyben a kiadóhivatal Kutas Imre könyvnyomdájában, továbbá Teleki K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében s vidéken postautalvánnyal minden postahivatalnál.

A „Debreczeni Ellenőr“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

Debreczen, június 26.

Ellenzékeinek lenni mindig találni, rosszabb, valamint, hibákat találni benne mindig könnyebb mint alkotni, építeni, védelmezni a meglévő, óvatosan javítani a hibákat, előre gondoskodni, vigyázni, hogy ránk ne szakadjon az épület, mely alatt ólalmat keresünk, magunk és jövőnk unokáink.

Fárszót dolog az, lassu hangya szorgalommal hordogatni össze porszemet porszem után, nem jár vele semmi dicsőség; ellenben mily hősi tenni s

mennyivel könnyebb felugrni az egész hangyabolyt. Újságokban kürtölik az ilyen nagy hazaft s falengetőt éljenek haragot dicsőítésére a bámuló nép.

Valóban néha szinte csodálkozunk, hogy nem lesz minden ember ellenzéki, mikor az oly könnyű és oly hálás. A tömeg minden ellenzéki férfiban egy-egy hőst lát, a ki vítezi bátorsággal neki rohan annak a szörnyű hangyabolyban. Senki sem kérdezi: hasznos-e vagy káros, a mit cselekszik? Az ellenzéki ragyogó nimbuszt fon feje körül s legyen akármi-

lyen türes az a fej, a tömeg nem látja csak a sugárzó fényt, mely körülveszi. Sajátosságai tünemény, hogy nálunk minden ellenzéki, legyen bár a legoktalanabb, mindjárt népszerűvé lesz már pusztán az által, hogy ellenzéki. Igaz, hogy másutt is szereti a nép a látványosságot, a zajt, a tüzes beszédek s az emberi természetben rejlik az, hogy bátoraságát, büszkeségét, önállósát akarja tanusítani gyakran, midőn szembeszáll azokkal, kiknek kezében a hatalom van; de olyan kizárólagos privilegiummal a hazafiságra, mint minálunk, másutt mégsem bír az ellenzéki. Olyan abszurdumot Magyarországon kívül nem mernének fölállítani.

Hogy ezt nálunk tenni merik és nem egyszer sikerrel telhetik, annak magyarázatát még 1848. előtti viszonyainkban kell keresnünk. A magyar ember megszokta abban az időben, hogy nem lévén saját kebeléből keletkezett felelős kormánya, az osztrák abszolutizmus terjeszkedési kísérletei ellen kellett küzdeni s az ellenzéknek jutott a feladat: az ország alkotmányát és szabadságát egy idegen és felelősség nélküli hatalom ellen védeni.

Ez volt a magyar ellenzék szerepe egész 1848-ig s némely jóhiszemű atyánkja azt gondolja, hogy még most is ez s elhítheti magával, hogy ez a mai ellenzék a réginek hagyományosa s a hajdani dicső nyomodokain jár.

Dehogyan jár! Csak szólni tudnának a dicső holtak, hogy tiltakozzunk sirjokból! Az eszméknek, melyeket ők hirdettek, a szabadelvű párt jogos és törvényes utódja. Önk ott az ellenzéki oldalban azoknak utódai, kikre Kossuth azt kiáltotta 1848-ban: „Nemuljon el az a törpe morisat!“ Bármint takaroznak önk a nagy ember palástjával, kilóg alóla mindenütt a láb.

Nincs önknek semmi szellemi közössége ama dicső korszak férfival. Azok teremtő emléket, telve lelkességgel, buzditva, bátorítva a nemzetet munkára, haladásra a legmostohább körülmények közt, léptek nyomán mindenütt új élet fakadt, szívek, lelkek lángra gyúltak, fölémelt a tett-vagy s virágzásnak indult minden.

Mit tettek önk? Hol vannak az önk teremtő eszméi? A tagadás, a vádaskodás, az elkeseredés, a kétségbeesés, ez az önk tevékenysége. Önk visszahajítja a nemzetet a trespédbe; a hová az önk lába lép, ott enyésznek indul minden, letapossák a reményt, kiölnek a nemes lelkesedést s csak a vad szenvedélyt lobbantják lángra, azt a miből. Az önk ellenzékiessége csak kicsinyes, sivár harc, melyből a nemzet-

nek semmi haszna. Egy darabig talán még sütkérezhetnek önk a régi nagy emberek dicsőségének verőfényén; de végre fölylnak a nép szeméi s látni fogja, hogy az önk népszerűségének fénye csak bitorolt fény s hogy nevetéssé komédia, mikor a szellemi óriások csizmáit akarják fölhozni törpe lábakra.

Közös miniszteri értekezlet tartott f. hó 24-én Bécsben 6 felsége elnöke alatt, melyben Tisza, Szapáry és Ordódy magyar miniszterek, Haymerle, Bylandt-Rheidt és Szilágyi József közös miniszterek, Taaffe, Kriegssau és Korb osztrák miniszterek vettek részt. A magyar miniszterek már visszautaztak Budapestre.

A királyi tábla decentralizációja tárgyában az igazságügyminiszter véleményadásra hívta az összes ügyvédi kamarákat.

A kishirtokosok országos fölühitelintézet szövetségébe tartozó mezőgazdasági egyletek eleje a pest megyei Főthon szervezték.

Miniszterválaság Bécsben. Most már igen határozottan állítják, hogy az osztrák kabinet rekonstrukciója küszöbön áll vagy már folyik is. Taaffe grófot nem fogja érinteni a válság; Conrad, Praxak, Falkenhayn minisztereket sem. Az új tagokat nem fogják keresni sem a bal sem a jobb pártban, hanem a középben. Tekintettel arra, hogy az alkotmányhívó párt makacsul ellenkezik Taaffe gróffal, a kabinet rekonstrukciója semleges vagy burcukra elemeket fognak használni. Emlegetik Wodricki grófot, Welfersheim Zeno gróf vezérőrnagyot, Helfert bárót, Weiss Starkenfelst és még sok más.

A honvéd menedékház ügye.

A honvéd-menedékház állami segélyezése ügyében a napokban tartották meg vegyes bizottsági értekezéseket a honvédegylet központi választmányának küldöttei és a honvédelmi minisztérium megbízottai. Az értekezleten fölolvastatták a képviselőház határozata, a melyel utasítja a kormányt, hogy a honvéd menedékházak állami kezelés aláadása iránt a központi választmánnyal kezdje meg a tárgyalásokat; — továbbá a minisztérium határozata a melyben a honvédelmi miniszter utasítja a fenti határozat keresztül vitelét a lépéseket megtenni; — s végül a honv. miniszter ismert leírta biztosok kiküldése tárgyában.

A honvéd-egyletek választmányának küldöttei kijelentették a bizottsági értekezleten, hogy nem áll hatalmukban, hogy oly módon tanácskozásként észlekedjenek, a melyek a menházak és az állami állam kezebe való átadását céloznák. Ez a honvédtől való adását céloznák. Ez a honvédtől való adását céloznák. Ez a honvédtől való adását céloznák.

Álmok, édes kínos álmok, melyeket nyomban követett a mély megbánás. Nem elkövetett vétkének bűnhődéséért adótt-e neki e gyermek? Merészelhet-e Isten csapását áldással változtatni? Megad-e Istennek azt, mi az Istené, a mig minden reménye, vágya, minden gondolata csak e földi kincsében összpontosult, fiában, a bántat e szülőltében? De mégis: még ezen iszonyú kétségkedés is Istenről jött és neki küzdeni kell ellene és küzdött is, mint csak valamikor egy szent küzdött a kísértés ellen.

Ezalatt multak az évek és az elszigetelt körül zajlott az amerikai élet szünet nélküli folyam és őt is magával sodorta. A város óriásához hasonlóan növekedett és borzasztó karjait minden oldal felé terjeszté, azon kis darab föld felé is, melyet itt tartózkodása első éveiben megtakarított álláraitól vett magának. Ezerszeresen akarták azt tőle átvenni. E bejegyzést és hálat mondott Istennek a fia végett. Most már félt tehetne nehez munkáját — a fairtást, mint azt büszke fiacskája már régen kívánta, most már házaskájában maradvá, varrt, olvasott és fia elébe ment, mikor az az iskolából jött és kézen fogva hazá vezethet. Ezért gunyolódta ugyan kezdetben a többi fiuk; de nem soká abban hagyták azt.

Breit György angol neve daczára az

is nyernessenek elhelyezést a menházban, természetesen addig gyakorolván a közp. választmány a felügyeletet, a mig csak egyetlen 49-iki honvéd lesz ott.

Ausztria-Magyarország keleti politikája.

A „National Ztg.“-nak egy felhivatalos bécsi levelezője szerint, mióta a párisi döntő körök a keleti kérdésben Angolországgal tartanak, a francia és osztrák-magyar érintkezést némi hidegség jellemzi. E körülmény abban leli magyarázatát, hogy Ausztria-Magyarország a francia ajánlatokkal szemben, conservatív magatartást tanúsít, a mennyiben a délküli hogy Görögország terület nagybővödését elnevez, olyan megoldást követel, a minőt a porta elfogadhat. A republicanus államfőnek Európát nem foglalkoztatja a konferencia határozatainak végrehajtása kérdésével. E körülmény igazolja azon gyanút, hogy Francziország, Anglia bejegyzésével saját kezébe fogja a helyzetet.

A berlini konferencia eddigi lefolyása azonban a felhivatalos levelező alapos értesülését s kombinációjának helyességét épen nem igazolja, valamint az „Augs. Allg. Ztg.“-nak rendesen jól értesült levelezője is másképp fogja fel a helyzetet.

Az osztrák-magyar politika konzervatív természetű ugyan, irja e levelező; ha azonban a török birodalom a belső állapotok folytán s a külső viszonyok félreismerése által mégis feloszlásnak indul, s e feloszlást a folytonos ugynevezett holtak hirdetés által némelyek már azért is siettetik, mert ezáltal a török birodalom egyik fő életere, államhipte bűnül meg; tehát, mondjuk, ha Törökország viszonyai csakugyan felbomlásnak indulnak, akkor a konzervatív elvnek hamis fel fogása lenne az, ha az absolute tarthatatlant minden áron épségben akarnák megőrizni. Még hibásabb lenne, ha a konzervatív elv hatalmában bízva, nem készülnének, s meg hagyók magukat lepi az átalakulások által, melyek a már tarthatatlanná vált viszonyok felváltására hivatnak.

Ausztria-Magyarország tehát megfontolta, hogy Törökország összeomlása után mi következzék s ottálába veszi a szláv elem ellen a kisebbséket; azt is beismerte, hogy a balkáni népek közt a görög a legvalószínűbb s műveltség leginkább képes, a görögöknek tehát alkalmat kell adni, hogy elsőszüljenek a szerepre, melyet lehetőleg a Balkán-félszigeten játszani fognak, s Európa által jogosoknak elismert igényeiket érvényesíthessék.

Az első magyar szépirodalmi kiadó társulat.

Azon társulat mely a legnemesebb célokat egyike, a magyar szépirodalom pártolását tűzte ki feladatává, már kibocsátotta fölhevását a 100 fris részvények aláírására.

A felhívást Baró Bárhidy Béla, Falk Zsigmond, Gelléri Szabó János, Harkányi Frigyes, Jókai Mór, gróf Karácsonyi Guidó, Lévai Henrik, dr. Mezey Mór, Weiss Berthold és Zilahy Sámuel írták alá.

A vállalat teendői következők lesznek: 1) Egy olcsó és a mellett kitűnő családi képes hetilap kiadása, a Gartenlaube és az Illustriertes Familienblatt mintájára, mely kizárásával minden napi érdek és mulony értékű rova-

északi hősök erejével bírt és ökle Thar islen kalapácsához hasonlított.

Es a szép erős fiú, szép nyúlank ifjúvá fejlődött, széles mellet és nagy kék szemekkel, melyek nem veszték leányukat a hosszú számszörök és száraz üzleti levelek fölött, melyek egész nap irodában tarták a fiatal kereskedőt és melyek bizonyos felragyogtak ismét, ha anyácskja mellett ülve oly könyvek és dolgokról beszélgetett, melyekről Tünde Brita fogalommal sem bírt és melyek fölött most fia kedvéért buzgógon gondolkodott és szorgalmasan tanulmányozott.

De midőn fia egy este baza jött, nyílt arca, mely már távolról mosolygott felé, sajtóságot komoly kínéséssel bírt. Ő nem merete kérdezni, hogy mi annak oka? Nem kellett kérdezni; dobogó szíve elárulta azt neki; meg kellett egyszer történni!

Az ifju fel s alá járt a teremben, hirtelen megállott és tőpba hangot, mialatt a leg-sötétebb zug felé nézett kérdé tőle:

— Anyám, ki az én atyám? Éle-e még vagy meghalt már?

— Isten a te atyád, felelé anyja és ugy hangzott, mintha saját hangjának távoli ehoja lenne: ha szeretsz, ugy ne kérdezz többet. Fia anyja felé fordítá tekintetét — oh! jól látta, hogy e tekintetben szeretet és szemrehányás volt kifejezve — és most már szilárdabban mondá: Szeretlek anyám, legyen meg akaratom!

Igy tehát a legkínosabbat is át kellett élnie; saját fia előtt kellett pirulnia.

(Folyt. köv.)

TÜNDE-BRITA.

Regény.

Írta: Hjalmar Hjorth Boyesen.
Fordította Csengeri Ferencz.
(Folytatás.)

Hosszu, fáradságos ut volt ez. Az utazók közt egy angol lelkész is volt, ki ritkaságokat gyűjtött. Ennek adá el gyűjtés és csatját és ez által több pénz birtokába jutott, mint a mennyit az utazási díj kifizetésére szűkségelt. Gyermekén kívül alig beszélt valakivel. Azok hazabéliei közül, kik őt élettörténetét ismerték, távol tarták magukat tőle és ő haladatos volt érte. Egész nap egy szőletben ült egy nagy rakás fába és a könyha kellekét közt és öleiben félő fiacskájára nézett. Minden reménye, jövő terve, élete ő benne összpontosult. Magának semmit sem kívánt több.

Nem adhatok neked hozat, gyermekem, mondá hozzá; sobase tud meg annak nevet, ki életet adott neked. Te és én együtt fogunk küzdeni el e fölöttünk Isten, ki bennünket szemmel kísér, ő nem fog téged s engem elhagyni. De sosem szabad kedvezned. A mi megtörtént az elmúlt. Nődök kell és erősbödni és anyának veled együtt.

Az utazás barnadik hetében, megkeresztelt az öreg lelkész a gyermeket és Györgynek nevezte, a nap után, melyben született. Minthogy fiának sobasem leendő szabad megtudnia, hogy Norvégia anyja születéshele, nem nyelhetett oly revet, mely származását nyilvánította volna vele.

Egy júniusi reggelen látávoiba jött a szárazföld és a szegény kivándorók előtt az újjalát terület el.

Hónapok multak, Britára nézve a szünet nélküli gondok, fájdalmak, a legkeményebb munka, a létérti küzdelem napjai, melyen mindazoknak át kell esniök, kik bátor szívvel és üres tárczával jönnek oda át. Végre sikerült neki egy New-York közelében lakó farmernél mint szolgálat elszegedni. A néptörségnél sajátos nyelvérzékkel fogva nem sokára el-sajátította az angol nyelvet és jól beszélt azt. Hazabélieinek kitért utjokból és a festői norvég viseletet már rég felejtse el ott használatban levővel. Miss Britának hita magát, mi az angolban majdnem Miss Breinnek hangzik és e név alatt ismerték őt a szomszéd-ságban is.

Midőn öt év után hatalmasan csábítgatá a távol nyugot a kíváncsiorként, a számtalan csoportok egyikével ő is utra kelt és Chicagóig ment. Ott beköltözött egy ir özevgy kis kunyhóba a város legszebb végén. Ha itt ment volna el egy hazabélie, a komoly, hallgatag nőben, ki férfiként dolgozott a fairtásán, nehezen ismert volna Tünde-Britát, ki egykor atyja termelében oly vigan lejté a faklyak világánál a nemzeti tánczot. Tünde-Brita nagy Isten! szép arca oly édes lett, drókké mozgó édes vonásai ajkai körül sötét komolysággá merevedtek, uszó, kék szemek oly szélesek lettek, oly éber gondossággal figyelt minden irányban! Csak egyedül sárga haja állt ellent az idő s gondok és gazdag, puha fürtökben hullámzott fehér, magas homlokára. De ő ezt is szégyelte és matrona firté kénytezte azt. Csak éjjel, midőn magányos szobájában ült és firté lezsegett, csak akkor

volt ment a gondokról; és a fia nevetett és játszadozott hajával és csodálkozott gyermekes észével, hogy anyjának oly komoly arca és mégis szebb haja van a fiatal leányokénál.

Sajátosság gyermek is volt ez az ő fia. A neveléshez a norvégiaiak hajlamát mutatta és bár sohasem hallott semmit a tündérek és nympákról, mégis gyakran megijeszté anyját oly események phantastikus elbeszélése által, melyeket állítása szerint ő maga átélt és melyek még csodálatosabbak voltak az észak legcsodálatosabb mondáinak. De anyja ezt nem tűrte és végre ő maga is félni kezdett képzéldése álmaitól, mint olyantól, melyek rosszak és vétkesek. Epuj nem tűrte anyja megbánásának kifakadásait sem, ha vad kitérési és hajthatlan daczá könnyekre fakuszták; mert abban a gyöngesség jelet látta. És neki erősen kell lenni, mondá magában, erősebbnek minden ellenállásnál, hogy vagy névre tegyen szert és áldhassa anyját, ki névtelenül vezeté a világra.

Majd titkos búszkeséggel nézett a szép ifjura, ki mindinkább hasonlított lett atyjához és annak alakjából csak a szőke haját és szélecs villaktat tartá meg.

Csodálatos! bármennyire szerette is fiát és bármily búszke is volt rá csak ritkán vagy sohasem dédelgett vele. Ez volt bűnhődése, mint vétkéért szabott magára. De késő éjjel, midőn még ült és dolgozott, a vankos felé fordítá nedves szemét, melyen a kedves akor feküdt, elmerülve az ifjúság édes álmába. Akkor lassan felemelkedett, halk léptekkel firtéskájához közeledett és a szunyadozó füleibe a leggyöngédebb szerelmi szavakat suttogta és könnyei forrón és sűrűn hullának gyémántok szőke hajára és rózsapiros ajkaira. És a fiacská morogott. Talán azt álmodta,

res **indu**
hári:ható
világghirre
mellőzene
czárjával.
Dr. Roth

Bámulatos olvasó!

Kérve egyszersmind a n. é. helybeli és vidéki közönséget e nagyszerű vállalatomnál segédkezett szíves pártfogása által nyújtani, melyek után kitűnő tisztelettel vagyok

Arjegyzékkel a legtávolabb vidékre is készséggel szolgálok.

csak 15 kr.
ságok.
csak 2 kr.
n 10 n
n 5 n
n 9 n

és gyer-
m.

aller es

tos olcsó!

DOUBLE

Debreczen, nyomtatott kiadó-tulajdonos Kutasi Imre könyvnyomdájában, 1880.